

Размишљања на Божић

Ја сумњам. И молим вас допустите ми да сумњам. Реците, ако хоћете, да је грјех сумњати, али послушајте и мене: није велики грјех. Није управо никакав грјех, али мира Божијег ради нека буде како ви кажете. Свакојак много је већи грјех красти и убијати, лагати, варати, отимати и палити, о злу мислити и радити, ближњега бацати у несрећу, клеветати га и о глави му ићи. Ја све то не чиним. Ја само сумњам. Ако ми не бисте ни то допустили, ви би онда од мене тражили да будем анђео. Бар Херувим или Серафим. А ја нијесам ни онај најмањи међу њима. Кад бих био анђео, зар бих се ја сскирао с вама овдје на земљи? — Боже сачувај. Ја бих отишао међу анђеле, тамо негдје горе, и ако баш не би сио „о деснују Оца Вседржитеља“, сио бих „о шујују“, макар и у пристојној страхопоштовања пуној даљини.

Ви ми дакле допустите. Е па лијено. Хвала вам. Ви сте поступили мудро. Видјели сте да бих ја себи допустио да сумњам и без вашег саизволења, па као мишљахте: боље да му поклонимо него да нам пропадне. Тако је од прилике мислио и онај кмет који је примио од господина капетана строгу наредбу. Рекао је: па добро господине, кад се мора онда с драге воље.

И ви сте дакле „с драге воље“ одобрили да сумњам. Само сте задржали право да од мене затражите да вам кажем, у шта ја то сумњам.

Изићи ћу и ја вама у сусрет. Казаћу вам. Видите ја сумњам да се је Христос родио и за српски народ. Ја не знам гдје се српски народ налазио у оно доба, али изгледа ми да је био врло далеко, толико далеко, да над њим звизда, која је водила три јерарха ка јаслима, у којима је лежао Богочовјек као новорођенче, није сијала. А можда је и сијала, шта знам ја, али је изјесно тадањи Срби нијесу видјели. А можда су је и видјели, ја и то не знам, само знам изјесно да нијесу били астрономи и да нијесу разумјели њена тајанствена намигивања.

Ви ваљда видите да звизезде и данас непрестано намигују на нас. Нарочито поћу „кад нико не види.“ То је остало од оно доба, кад је звизезда водила претходила оним трима Јерарсима и непрестано им „кресала очима“ на коју страну да се окрену и да путују.

Српски народ, види се, није имао ту звиззду водилу. Није му освјетљавала путе чак ни лојана свијећа. Чак онда може бити није било свијећа у опште, ни лојаних ни стеаринских него ваљда зубља. Ко зна да ли је и зубља било, јер и до њих треба добро поћи на их пронаћи, изумјети. Свега што је било, то је био можда чкиљави жијак, а са жишком се богме није могло путовати у Витлејем.

И тако је српски народ остао тамо гдје је био. Ја не знам гдје, али је негдје био, то знам. А можда ја и то не знам, ко зна. Можда се српски народ родио послје Христа, те за то није ни био на рабошу народа, за које се Христос

родио. А можда је и постојао прије Христа, само су га Австријанци преко „Нове Слободне Пресе“ огласили за покојног, те је тако испало из комбинације.

Нешто јесте, и ја мислим да су то довољни разлози да смијем сумњати.

Како ви кажете? Ако су ти разлози довољни, онда да метнем перо на страну и да ондје ударим тачку. Ако ли нијесу, онда бих имао да наведем још један разлог. Још један, али вриједан.

Тај разлог, или доказ, јесте наша српска историја. Наши грјеси нијесу покајани, и зато смо ми — „*најбољи народ на свијету*“. Знате, страх ме је да вам кажем истину. Зато се задовољите овим козјим ногама што мећем испред и одзад те лијепе наше карактеристике. Кад кажем: „*најбољи народ на свијету*“, онда вам допуштам да малчице смијете и ви сумњати. Сумњајте и немојте ми у длаку вјеровати, само не допуштам да ми кажете да сам баш све слагао.

Наши дакле грјеси нијесу покајани. А нијесу за то, што Христос, кад се за нас није родио, није за нас могао ни умријети, ни бити искупитељ наших грјехова. И ту су нас Австријанци преластили. Наши грјеси, према томе, остали су на нашој грбачи. Зато се у живогу свом нијесу никада могли подићи и никада усправити. Један једини пут само, и то за кратко вријеме под Душаном, па смо послје опет пали. Како је то било, ја не знам. Да ли се грјех случајно срозео с наших леђа, или је каква комета прелетјела преко нас те га је привукла ни то не знам. Знам само да смо се за часак били исправили, али одмах под теретом тих наших општих грјехова опет нагрили, па за тим и пали. Прво смо пали на Марици, послје на Косову, и од оно доба толико смо пута покушали да се дигнемо, али узаман. Исти грјеси, па иста и судбина. Какви смо били на Марици и Косову, такви смо и данас. Какви смо данас, такви смо били и пређе — хоћу то јест рећи: „*најбољи народ на свијету*“.

И све за то, што Христос није умро за српски народ. А није зато, што се за њега није ни родио. Није га дакле смрћу својом очистио старо-завјетних грјехова.

Видим ја шта ви радите, видим. Ви вртите главом. Бајаги није тако како ја умујем. Ама тако је. Можда ја малчице и грјешим, али је изјесно да ће малчице бити и истина. А што грјешим, нијесам ја крив. Србин сам, па кад нијесу покајани старо-завјетни грјеси мога народа, нијесу ни моји. Знате, ја сам акционар тих грјехова, не смијем само да вам кажем колико акција имам, јер онда би ми још мање вјеровали. Али имам. А колико имате ви, ако смијем питати? Ви, који сте за раздор; којима нико није добар, који завидите ближњему ако је у чему бољи, паметнији, писменији или богатији; ви, који нијесте ниједнога владара отпратили у гроб с признањем његове ваљаности, који ниједноме знатнијем човјеку нијесте допустили да проживи дане без чемера, ви, ви... колико дакле ви имате акција?

Да ћутимо. Ћутимо да нас не ухвати, јер онда ни мени ни вама неће бити најбоље. Јер што ми Срби умијемо да приредимо један другом овације, то нико не умије. Једна нам ребра остају читава.

Ја дакле можда и грјешим, али не до краја. А баш и кад не бих грјешно, која вајда? Гдје сви грјеше, један не може покајати. Зато се ја и не пртљам да будем бољи од нас. Само кажем да у овоме што говорим не грјешим много.

Ако баш хоћете, могу вам учинити једну концесију и рећи: јест Христос се родио за српски народ, али није за цио. Изјесно није за Босну и Херцеговину. Ту ми морате вјеровати. Морате, јер имам свједока. Свједок ми је цио народ Босне и Херцеговине. То је више него што тражи и сам аустријски закон. Он тражи само два свједока, а ја привођим близу два милиона.

Босна и Херцеговина ове године немају Божића. За њих се Христос није родио. Ја ћу чак и ту да вам попустим нешто и казаћу, није се родио бар ове године. У ствари није им се родио ни прије, али политика захтјева да вам то кажем на ухо и више да не спомињем.

За Босну и Херцеговину родио се антихрист, родио се ђаво. Јесте ли ви видјели ђавола? Нијесте. Нијесам ни ја. Али они који кажу да су га видјели кажу да је црн и жут и да има ужасне канџе. Ја сам их довео да их суочим са Аустријом, јер она жут-црна, и питао сам их, је ли то, и они су гласно одговорили: то је, то је!

Босна и Херцеговине су дакле у његовим канџама, а гдје је он, ту Божића нема. Ту има само мука и невоља, ту има плача и уздицаја, ту има сужњих и убогих, ту се не чује пјесма него звек тешких синџира, ту нема слободе него тамница, ту се не пуши пред олтаром божији тамјан него крв народна, која врица из његових рана, у којима су дубоко заринуте канџе сонтинне.

Хај, Србине слободни; хај ти слободни Србине који данас пјеваш славу Божију, застани у пјесми и отвори пут сузи која ти се пробија из очију да каже за браћу твоју, која данас у Босни и Херцеговини цвиле из чељусти црно-жуте аждаје. Нека пане суза, тим си одужио дуг на ови благи дан, а послје запјевај пјесму јуначку и викни тро-струким гласом: У бој, за народ свој, нек душман види, нек душман чује, да Срб још живи, да је јунак! Пјевај: Давор Босно, давор добро моје, скорим ће те јунак походити.

Пјевај, а мени не вјеруј. Не вјеруј ми да се Христос није за српски народ родио. Он се родио, и он је васкрснуо. И вјеруј да ће тако скорим васкрснути и српски народ.

А што сам ја посумњао, опрости ми. Очај ме је натјерао. Очај који је био и минуо. И неумрли Јакшић је очајавао и у очају никао: бацајте сами у огањ дјецу! напошљетку је признао: Али опет, грјешан, грјешно сам пјев'о рањено срце народа мог. Сад је то рањено срце Аустрија сасвим раскинула, није чудо ако сам и ја за часак пошао Јакшићевим трагом!

Живи Бога хвале, и хвалимо га Али мртви откупљују слободу и за то гинимо. И Христос је умро да би васкрсла правда!

Бд.

Знај све јача и бездушнија. Студен пјетар са босанских и херцеговачких планина прелази преко наших граница. Као да се чују вајаји наше несрећне прекограничне браће и као да из хиљада гробова наших синова, изгинулих око Вилећа, Пешевца, Гацка и Мостара, допиру плањави огњети...

Синови Црне Горе, стојећи један до другог од савата Ниве и Таре до ушћа Бојане, очекују остварење своје највеће жеље: чак борбе за слободу браће. Цио један народ стоји за њима као непробојна стидина, спреман да попуни хјесте прилике жртва. Не смећају им кина, студен, пјетар и ала халана на овој зими и у дугим децембарским ноћима, па да не напире са највећом љубављу дужност према отаџбини и да не испуне најтежи дуг у патњама и мукама за добро подмислих. Не боли их да оставе, и у ове благе дане, своју сиротинску кокошу, у којој се ова огњишта и патре свијају наших дјечаца, чајке, сестре и старици. Љубав према отаџбини савлађује у њима сваку жељу за одмором и уживањем мпра и расположења чак и у дане оних великих празника. Са струком око рамена, са грбиком о пасу и цушком у руци припремили су, ради оште среће, под ведрим студеним небом па врх оних граничних планина да прославе Христово рођење. И у хјесте кинџа тачкога задовољства па сиротинске своје дому, милије им је задовољство душе и срца, које ће имати, што ће и о Божићу на мртвој сражи прилијети на олтар доживиће велике жртве. Ово, идеологија и добри спремачи, носе се само једном мишљу, загријавају се само једном жељом: што прије борба за подјарљену браћу. Писа о чак друге жеље, што шта друго жеље. Од наших чисте сиротинске душе далеко су жеље за господским благовањем. Још даље прохтеји плањавке себичности, а најдаље борба за подложај и лично добро, јер за њих сада нема светије борбе од оне са напријатељем Српства и отаџбини.

Да сте нам здрави, ви врли синови наших сиротних пришева! Да сте нам здрави, ви из недара пригортене народне душе; ви по севским доживијама: па по личним па жртвој сражи; ви, који сте вољели и премрали прилику своју тешку дужност; ви, који сада не поминасте ни па каква разочарења, нећ у свјету па пошасних планинама, ван куће и огњишта, очекујете свијетле Христове празнике! Снемогући ће наградити ваш труд, а отаџбина ће вас са захвалношћу поминати док је свијета и вијека.

Мисли

Аустрија је гробница на Балкану.

Киљз Горчаклов
(на берлинском конгресу)

У државанама са више народности никад не може бити праве слободе (Аустрија).

Ц. Ст. Мил.

Свако је два пут у својој животу био мазарин. Једанпут су га држали за мазарин они, за које је он мислио да су мазарини; други пут је сам себе држао за мазарин зато, што није вјеровао, да су други мислили да је мазарин.

Сафир

Опште учење мора претходити општеј ословној.

Ка год има пајачу кинџа, долази све више у некушение да је преко шире употреби: ко год има најмање кинџа, долази у некушение, да је ведоуштиним средствима прибави.

Једном министру или глави једне стране јавне администрације од веће је изпасти, шта ће се мислити и његовим поступцима послје некое вре-

мења, него шта ће се о њима одмах изгледати, али једна Скупштина, ако она узиме магловање за себе има, ма како ти узноси превалени и шмајсториски били, сматра се, а и сваки је сматра, да је потпуно оправдана, па ма како несрећне пошљедице да би биле. Овдје тога, једна Скупштина неће никада личво изгледати негодности које од наших рђавих мјера долазе, док се год те негодности не би дошле овај разлог, у коме би се као народна ма сматрала. Министри и административни званичници гледају их вако се приближују, и имају да подвесе свој мук и сам терет покушаја да би их изгледали.

Ц. Ст. Мил.

Ужасна несрећа у Италији

170.000 погинулих — Три вароши потпуно уништене — Катастрофа какву свијет не памти — Италија сва у црно завијена

Пријатељска нам Краљевина Италија дочекала је ових дана ужасну несрећу, која је у црно завилала просвијечени и добри талијански народ. У јужној Италији на острву Сицилији и у Калабрији био је такав страши земљотрес, каквога нигдје и никад није било. Уништена је готово сва варош Месина, која је имала преко 160.000 становника. Призори који су се ређали послје страшне несреће, чисто се не могу описати. Варош је сва у рушевинама. Из тамница изашли су кажњеници, који су се удружили са лоповима и пљачкацима по рушевинама. Љешени, који су по улицама, опљачкани су. Војска и жандармерија на мјесту је стријелаала многе лопове. Бјегунци, који су стигли у Рим, причају, да је Месина сва уништена. Официри, војни лекари и војници, који су преостали у животу, чинили су чуда од јунаштва и пожртвовања. Једнога војника у тренутку, кад је испод рушевина извучио једну мајку и двоје дјеце, претрпао је зид од куће, и ту су сви заједно напали гробницу. Неки млади војни лекар био је толико храбар, да је сам спасао преко сто жртава. Два модерна предграђа у Месини, која су дуж обале морске, просто су однесена у пучину од морских валова. Јер треба знати, да је земљотрес био и на морскоме дну, те је ушљед тога море порасло у вис за 10 метара, улетјело у варош, и кад се вратило све собом понијело, што је захватило: људе, лађе из пристаништа, куће, дрвје, стоку, магацине, у опште све. Чигаву морску обалу дуж Месине као н. пр. од Сича до Пристана море је прогутало заједно са варошицама и селима. Све прекрасне виле уз обалу сад су на дну морском заједно са њиховијем обитаваоцима. У Месини је погинуло много угледних лица. Погинули су архиепископ, војни командант, три народна посланика, гувернер и т. д. Командант топовњаче „Сифо“, која је била у пристаништу Месине, прича: У 5 и 20 час изјутра осјетим како море ври и кључа. На једанпут се диже у вис као какво брдо и појурну у варош. Ужас је било погледати кад се вратило натраг. Аустриски пароброд „Андраси“ сав је сломљен, а по пучини плоче комади од разлупаних бродова. У исто вријеме — прича даље командант — из вароши се зачу ужасно запомагање. Јаук и лелек проламаху небо. Појави се и пожар, који је у трен ока захватио све рушевине. Сицилијанску Банку опљачкаше лупежи. Разносили су новац на све стране. Мрнарци са енглеских трговачких и ратних бродова, који су се десили у пристаништу, потрчаше у варош да спасавају. По улицама као авети трче људи и жене у кошуљама и расплетене косе онако, како су скочили из кревета. Потпуно су полудили. Од 200 царинских стражара спасло се само 40. Од 280 железничких чиновника само 8. Од телеграфиста

само 3. Љетњиковац „Сандерсон“, у коме често борави цар Вилем, понијело је море. У љетњиковцу Пињатели боравио је Књаз Пињатели са својом младом супругом и ту је мислио да проведе Божић и медене мјесеце. И љетњиковац и млади пар већ су на дну морскоме. Свуда по улицама Месине леже љешени. Несрећа је појачана тијем, што је окренула падати јака киша са студеним вјетром.

Тако исто страдали су вароши Ређо ди Калабрија и Катанија. Кад се преброје жртве у њима, мисли се да ће број погинулих пријећи 200.000. Да је Италија имала највећи рат, не би имала на једанпут толики број жртава у људским животима. Битка код Мукдена, која је по жртвама највећа у историји свијета, имала је с руске и јапанске стране укупно 160.000 погинулих и рањених, а овај земљотрес у Италији има само погинулих на 200.000!

Са свију страна свијета у Италију долазе саучешћа од владалаца, влада и парламената. У Италији је отворен народни упис за помоћ. Сви европски владари и владе шаљу своје прилоге. Русија је досада највише приложила. Српска Нар. Скупштина одобрила је влади 60.000 динара прилога за пострадале.

Српство

Српски се посланик захвалио. У Пљевљу је за посланика у отомански парламент изабран Србин Шантрић, али се он на овоме избору захвалио у корист Васовића, вође Младогорске странке, који је изјавио, да ће радити у прилог српских интереса.

Нов шеф пресбирова. За шефа Београдског пресбирова постављен је Влад. Савић, који до сада живио у Лондону као новинар.

Б. Скопљанче пуштени. Ових дана је био усташки војвода Ђорђе Скопљанче притворен у Паланци, у С. Србији, јер су га били Бугари оптужили да чини насиља. Како је суд уврдио да је оптужба лажна, Скопљанче је пуштен на слободу.

Словенство

Побједа коалиције. Српско-хрватској коалицији припадала је условно и хрватске странке права, која је ових дана имала главну скупштину. Као сигурно држало се, да ће се на тој скупштини доијети одлука, којом ће се странка права са свим одијелити од коалиције, али је донесена одлука, да странка права и даље остане при коалицији, држећи се слога Срба и Хрвата.

Франку одзвонило. Јосифу Франку, вођи хрватске старчевићеве странке и покретачу фамозних легија, као да је одзвонило. Дошао је у сукоб са својим највећим трабантом, Ивом Елеговићем, који одлично стоји код франковаца, а Франк има противу себе и негодовање свештениства, те су сви изгледи, да ће Франк пасти и да ће га замијенити Елеговић.

Свесловенски новинарски савез. У Прагу је дозвољено да се оснује свесловенски новинарски савез, али с тиме, да се не бави политичким и вјерским питањима.

Дневне новости

Господарево здравље. Његово Краљевско Височанство Књаз Господар у току јесени и ове зиме више пута је осјетио час већу, час слабију нелагодност у стању Свога здравља. Нешто чинијеница, да ове године у уобичајено вријеме није употребио радикално лијечење и одмор у којој бањи на страни, а нешто претјерано нагомилани послови учинили су, да Господару, и поред трајне Његове душевне свјежине и одличне физичке конституције, у пошљедње вријеме по каткада и умор поремећава нормалност стања Његовога здравља. Откако је прогласом анексије Босне и Херцеговине настало судбоносно стање за Црну Гору и цео српски

народ, многобројни и тешки послови дошли су пред Господара, за чије би савлађивање имала да поднесе беспримјерну борбу и енергија најјаче младости човјечијега живота. Савлађујући ради Црне Горе те послове и борећи се с њима неуморно дан и ноћ, Његово Краљ. Височанство Господар, оптерећен уз то и разноврсним бригама за добро Свога народа, и сувише много излаже искушењу Своје здравље, које нам је свијема толико драгоцен и потребно. Зато је дужност свију родољубивих и позваних синова отаџбине, да имајући све то у виду, притекне сваки са својим дијелом ради олакшања огромних терета, које данас носи Господар, и да сви они, који имају прилику да знају Његове жеље и погледе, ништа не ураде, што би расипало резервоар заједничке народне снаге, из које је једине Господар у стању црпили снагу за Свој обилан рад на корист Црне Горе у овим тешким и судбоносним данима.

Вратили се на Цетиње. Њихова Краљ. Височанства Књаз Господар, Књаз Нашљедник и Књагинња Милица, и Њихова Височанства Књагинња Вјера и Књаз Петар вратили су се са Ријеке на Цетиње.

Њено Височанство Књагинња Наталија вратила се на Цетиње са Крушевца, и овдје ће са Његовим Височанством Књазом Мирком провести божићне празнике у кругу узвишене књажевске породице.

Повратак војнога изасланства. У недјељу послје подне вратило се на Цетиње војно изасланство, које је прије десет дана било отпутовало на границу под предвођењем Његовога Височанства Књаза Мирка. Изасланство, у коме су били наши генерали и остала велика војна свита, прегледало је стање на црногорско-херцеговачкој граници од Крвца до Бијеле Горе. Оно је стишавало до крајности узбуђени и рата жељни народ, да се, прије но што дипломатија сврши свој посао, у општој раздражљивости не би учинила каква непријатност, која би добро упућене и поведене послове могла скренути неочекиваним правцем. Његово Височанство Књаз Мирко са господом генералима био је дуж границе од народа свуда одушевљено дочекиван. Видио је, да је народ више но икад до сада жељан рата и да свако живи са радошћу и нестријењем очекује тренутак, да полети у бој за слободу подјармљене браће. Долазак Његовога Височанства Књаза Мирка са великом војном пратњом необично је био обрадовао онај дио наших храбрих поданика дуж херцеговачке границе, и они су, и ако им је савијетована уздржљивост и хладнокрвно чекање, остали тврди у убјеђењу: да ће се до слободе Херцеговине доћи само преко њихових љешева.

Божић у Двору. Свијетли празници Христова рођења биће прославијени и у нашем Двору као и у сваком православноме црногорском дому. Наш владачки дом, који у чувању старих лијепих домаћих обичаја предњачи, у свему се придржава и обичаја, који прате прославање овога великога хришћанскога празника. Само, у свечана и побожна осјећања узвишене књажевске породице, ове ће године о Божићу унијети извјесну нелагодност једна празнина. Њено Краљевско Височанство Књагинња Мајка Својим одсуством представљаће ту празнину. Ових благих дана неће бити код Свога огњишта уз Своје миле и драге, али ће, и ако је у далеком Паризу на лијечењу од тешке болке, срцем и душом бити уз њих, приносећи и тамо чисте молитве Своје побожне душе

за здравље Својих на дому и за срећу миле јој отаџбине.

На гробу Књажевића Станислава. У понедјељак 22. ов. мјес. навршила се година дана од смрти Књажевића Станислава. Тијем поводом у понедјељак у 11 час. прије подне родитељи малога Књажевића, Њихова Височанства Књаз Мирко и Књагинња Наталија посјетили су гроб, у коме вјечним сном борави њихово мило чедо. Са Њиховијем Височанствима били су код гроба и Њихова Височанства Књаз Петар и Књагинња Ксенија. Код гроба Књажевића Станислава родитељи, стриц и тетка провели су краће вријеме у топлој молитви за мирни починак млађаног покојника.

Министарске вијести. Министар војни бригадир г. М. Мартиновић вратио се у недјељу са инспекције на граници на Цетиње.

Телеграм из Биограда. Уредништво нашега листа добило је јуче из Биограда телеграм ове садржине:

„Приликом претреса спољашње политике у Народној Скупштини, социјалистички посланик Кацлеровић био је покушао у своме говору ружити Књаза Николу. Предсједник Скупштине Љ. Јовановић одмах га је позвао на ред, опоменувши га енергичним тоном, да не вријеђа владу брата братске земље, са којом је Србија у савезу. Министар иностраних дјела Миловановић оградно је владу и Скупштину од Кацлеровићева напада. Скупштина је попутрила министрову изјаву бурним одобравањем“.

И коректан, и лијеп, и братски поступак како од г. Миловановића, тако и од Нар. Скупштине.

За пострадале у Италији. Њег. Краљ. Височанство Књаз Господар ријешило се, да из Својих приватних средстава пошаље у Италију за пострадале од земљотреса повећи прилог. Књажевска Влада ријешила је да пред Нар. Скупштину изнесе приједлог, да се од стране Црне Горе за пострадале пошаље 10.000 круна. У круговима народних посланика влада опште и једнодушно расположење, да се влади та сума одобри, јер је пријатељски нам талијански народ потпуно заслужио ту пажњу од нашега народа, који му притиче у помоћ са онаквим и оноликим прилогом, који је у могућности да даде.

Како је у Србији. Радосна срца констатујемо чињеницу, да су унутрашњи послови у братској нам Србији пошли сасвијем правилно и добро. Много је томе допринио и тешки положај, у коме се сада налази цјелокупно српско племе. Родољубље и дубоко схватање виших државних задатака побједили су у овој прилици у Србији злосрећно партизанство. Измирили су се најљући политички противници. Умукла је разуздана страст и најгорченије опозиције, како оне, која се из начела бори за побољшање односа, тако и оне, која се под маском шарених обећања бори за власт, част и сласт. Приближили су се једни другима и пружили руке сви угледнији људи разноврсних странака и котирија. Не гледају се више закрваљеним очима као душмани и злотвори, већ као браћа и синови истог народа. Сви су они у једноме колу заједничкога рада на корист отаџбине. А има у Србији и сада, разумије се по мишљењу разних партиских првака, многих ствари, које би требало поправити и довести у ред. Има их и тамо много, који би хтјели владу оборити из начела, а још више оних, који би је хтјели макнути да би се остварила народна: „свји ти,

да сједнем ја!“ Па ипак је мир у дукховима, слога у раду, повјерење у односима, љубав у опхођењу и попуштање у погледима. Тако раде, јер им је у овим судбоносним приликама пречи општи интерес отаџбине од задовољавања уображене сујете и властољубивих жеља појединаца. Тако раде сада тамо управо они, који су већ били досадили својом радикално-политичком вицом. Умјели су се успети на висину схватања опасности од заједничког непријатеља и своје радикално политичке погледе (у ствари жељу за влашћу) довести у склад са општим добром. Чак су се и контра-завјереници почели мирити са завјереницима; чак и они угушени своја осјећања због веће опасности с поља.

Па како да се не истакне та појава у братској нам Србији са највећом похвалом? Не треба ли случајно *управо ту појаву* ставити као узор и примјер?

Буџет за 1909. годину. Народна Скупштина претресла је приједлог буџета за 1909. Начелни претрес водио се три дана. У начелу је буџет примљен са 42 против 12 гласова. Против буџета у начелу гласали су готово све сами чиновници посланици и три свештеника посланика. Од посланика из народа ни један није гласао против буџета.

Посланички имунитет. Народни посланици имају имунитет (неповредност) зато, да за свој глас у Скупштини не би били од власти позивани на одговор. Кад посланици не би имали имунитета, могло би се догодити, да власт под вјепитачким изговором извуче из Скупштине све оне посланике, који би јој ма због чега били непоћудни. Али, право посланичкога имунитета не смије се прешироко схватити. Имуитет им не може дати право, да, заштићени њима, могу радити шта хоће. У свијема државама са парламентаризмом законом је прописано, кад посланик губи имунитет. Закони одређују, због којих и каквих дјела посланици могу имунитет изгубити. То су кривична дјела. Имајући такво велико и јако право, посланици су дужни бити јако обазриви при његовој употреби, особито при критици појединих лица, редова друштвених и установа, коју врше у Скупштини. Посланик не смије у Скупштини да безразложно вријеђа или клевета поједина лица, која нијесу присутна у Скупштини, да би се одмах могла одбранити. Ако таква лица нађу за потребно, да се, у пренагљености својој, са послаником ван Скупштине обрачунају и на недопуштен начин, онда се такав поступак не може сматрати као повреда имунитета, већ као пошљедица злоупотребе истога, коју је извршио сам посланик. На ово треба нарочито да се нази у земљи, гдје нема развијене штампе, преко које би се од појединих посланика у Скупштини увријеђена и оклеветана лица могла бранити, а особито у земљи, гдје је темперамент становника врућ и гдје постоје најшири појмови о увреди. Јер, многи су тако брзи, да не умију хладнокрвно чекати исход судске процедуре, те се, с једне стране јавно у Скупштини увријеђени, а с друге у немогућности, да се послуже штампом, које нема, често могу и сами напаћивати, што је, разумије се, достојно осуде.

Зато је потребно, да се о имунитету има правилно мишљење, које ће одстранити злоупотребу његову, и посланику, који би је учинио, уштедети могуће непријатности.

Написасмо ових неколико редака без икакве рђаве намјере на основу

начела: да се закони о казнама не пишу ради добрих и лекције из појединих наука не држе ради оних, који их знају.

Клизалиште. Пошто је пошљедних дана наступила јака студен, на ливади испод боровика замрзла се бара, и на њој је отворено клизалиште. На клизање долазе господа чланови дипломатскога кора и остали љубитељи тога спорта. Неки од њих учествују у тој забави и у вече на мјесечини.

Изјава Нар. Скупштине. Поводом догађаја, који се збио 20. ов. м. на Цетињу, последије подуже дебате посланик капетан г. Ристо Бошковић предложио је, да се пријеђе на дневни ред с мотивацијом. Ту мотивацију Н. Скупштина је једногласно усвојила и она гласи:

„Народно Представништво Црногорске Скупштине, не само што жели случај, који се 20. о. мј. у вече, од стране полиције догодио, него га и најстрожије осуђује и тражи од Књ. Владе, да најенергичније у смислу закона поступи, и да ово узме као ствар хитне природе“.

Мио гост. У понедељак у вече допутовао је на Цетиње наш трговински агент у Лондону г. Јован Јовановић, који је амо дошао поводом објављеног бојкота аустријске робе, да проучи наше трговинске и економске прилике, како би своје позиву у Лондону могао што боље одговорити. Г. Јовановић ће обићи и некоја главнија мјеста у Црној Гори у томе циљу а ради што бољег упознавања са приликама у нашој земљи. Поздрављајући топло милог госта, наша је топла жеља, да се г. Јовановићу у свакоме погледу изађе у сусрет, увјерени да ће огим бразком у нашој земљи знати допринијети трговинским односима наше земље са В. Британијом. Добро нам дошао!

Из Н. Скупштине. У уторак је завршен претрес приједлога буџета и у појединостима, те су сједнице Н. Скупштине одложене због Божићних празника и идућа сједница заказана за 29. ов. м.

30-годишњица. На Нову Годину навршује се пуних тридесет година државне службе ректора Богословско-учитељске Школе и народног посланика г. Живка Драговић. Тај риједак дан у своме животу, до којег је у здрављу досио исправном, корисном и савјесном службом Црној Гори и Господару, г. Драговић ће прославити у кругу својих многобројних пријатеља и поштовалаца његовога рада.

А у нас? У Биограду је почео излазити један лист на францускоме језику. Он на томе страноме језику заступа и брани данас никад више до сада угрожене српске интересе. Из четири досадашња броја тога листа видјели смо, да се први људи од пера из Биограда, без разлике партија и положаја, утркују који ће што више у реченом листу написати.

А у нас?!!

Разичазе се. Како због Божићних празника неће радити Н. Скупштина неколико дана, то су се још јуче многи посланици, који нијесу из удаљених мјеста, почели да разилазе својим домовима, да би у кругу своје породице провели свијетле Божићне празнике.

Забава с играчком. Другога дана Божића у вече Црквено Пјевачко Друштво приређује у Зетскоме Дому забаву с играчком. Програм је одабран. Чиста добит од забаве намијењена је Црногорскоме Црвеном Крсту.

Од уредништва. Ушљед Божићних празника наш лист неће, као обично, изаћи у суботу, него тек у идућу сриједу у очи Нове Године.

Брат

— слатка миловања —

Погледао сам га скоро цвјеза богонјегна дана.

Сјатна киша спли. Земља се оплажила, опустила и прегворила се у блато. Предмет сав окисли и оплажени. Ујана опустјела. По кадику промакне ко, паоно кацицу на главу, ушн се добро и готово се лице не види од одијела.

Ја сам еједно у својој малој, топлој соби крај прозора и посматрао сам га.

Он је, у ланом и пошљепаном одијелу, пеужорно радио. Са раширеним погама, погнут, стругао је дрва. Киша је свинила. Надала је на њега, кнасила му одијело, лила му се по прату и глави и пољко циједила иза блатједо лице. По кадику би се успирањо, дохматно плажно и окисло дрло, убригало тестеру и подигао одијело, које му се, наклашено, лијепило уз тијело.

Тако је радио од раног јутра на све до мраког мрака.

За све то пријеме ја сам га пажљиво посматрао, гледао га и о њему што-шта размишљао: ходао по соби, пзлазано у друга одјељења, лешкарио по погтељи и презиствао неке старе књижурице.

Сутон се већ снуство:

Ја сам отворио прозор и погледао на улазу. Он је стругао пошљедне парче. Тестара је тихо промицала и ширинила...

Најзад — и оно је било готово.

Он се успираи, протеже руке и мало се укрута. Јагим стаде три руку о руку и лати се онег рада: стаде истругана дрна еклапати у сувоту.

Био је брзо готов.

На куће изађе гојазна дохаћина. Говорила му је нешто, али ја нијесам могао да чујем. Видно сам само гдје вади новац из пинага и даје му. Он га прихвати, преброја, захвали се и полако одије кацицу са главе.

Пође...

— Чујеш! — зачух домаћинцу.

Он се окрете.

— Шта би? упита.

— Шта би гласно да ми сјутра испијем, а има и неколико пачића.

— Па, отеже он, даћете ми што буде право.

— Колико? — питаа је она.

— Пет гроша.

Она се грохотом засмја и за собом заупа прата.

Он остаде зачуђен. Лице му се разпукло, а уста полуотворена. Хгједе да рече нешто, али не пе бјеше.

Он уздахну, замишљено поже главу и полако пође. Ишао је погу пред погу, као да бира гдје ће егати; врегао се жртно и трмо као да није на киши.

Ја сам га зачуђено посматрао.

Ипо дан је радио на киши, сав је окисао, па зашто тако погу пред погу, хоће ли неће, иде?

— Пријатељу! — викнух.

У томе тренутку гледаше у нован, претурани га и као да је нешто одијеравао.

То ми је запонено било.

Видно сам га како се сав од студениа тресе, како се сав најекно и чисто пождрно од зиме: обућа му је била сива каљана и влажна тако, да се при корачању из ње циједила вода и мијешала са житким блатом.

Одијело му је било већ све окисло и па њ егајала као уштапљено, круто, и мени бјеше чисто незгодно гледајући га тако, да се сав најекних од студениа при самој похпелн, и ако је у соби било топло и пријатно.

— Пријатељу! — понових.

Он подиже главу.

— Зонеш ли мене? — упита.

— Јесте. Куд Бог да?

Он ме зачуђено погледа.

— Доша! рече најзад, али се брзо грже и дода: — Куд Бог да...

То сам од прилике и сам знао.

— Ходи онако! — рекох му.

Он полако уђе у дворини и ја га уведох у собу.

— Сједи! — рекох му.

Он ме зачуђено погледа.

— Нека... рече.

Али га ја посадох. Додах му и чашу ракије, он је попи на испан, а не скида поглед са мене.

— Ти никога свога немаш? — питао сам га.

— Немам... Бог да ми душу прости: сви су помирли.

Палих му и другу, и трећу.

Он стаде да се цуди.

— Окријеш се! — рекох му.

— Нека води он.

— Окријеш се, узми!

— Хвала! — устоже се он.

— Богу хвала! — рекох.

— И људима! дода он.

И ја му палих још.

— Ама... зашто — поче он — Зашто то чините? Ја сам европах човјек, па зар се не стидите од мене? — садам процједи кроз зубе он.

— А што бих се, брате, стидио?

— Брате! прекиде ме зачуђено он.

— Да, ти си ми брат и ако си европах. Ти треба да се мене стидиш, јер ја живим у зноју лина твога.

— Он ми топло егнште руку и тужно зајеча...

Заплакао сам се и ја...

Борислав Сл. Минић

Двије арапске сатире

Завист

Два просјака дођоше пред краља, који је добро знао да просјаци хоће да од њега испросе какав дар. И краљ рече:

„Један од вас нека тражи што му је воља, а ја ћу му дати; други нека добије двоструко од тога!“

Оба се просјака нијесу могла никако да одлуче, док није краљ постао нестрпелив, захтевајући одговор.

Тада рече један:

„О краљу, извади ми једно око!“

Чудна жеља

Један богаташ јашно је једном на бијелом магарцу. Он се опирао томе да брзо иде, те је касео полако. На то се човјек ражљути и закле се да неће животињи дати читаву ноћ никакве хране. Али кад се кући вратио, нареди, као обично, слуги да нахрани магарца.

„Но чувај се, додаде он, да му не кажеш да сам ти ја то наредио, јер би могао да ме презре.“

Рад Н. Скупштине

— извјештаји са сједница —

VIII. Сједница

20. декембра.

Предсједник отвара сједницу у 3 сата послније подне.

За министарским столом сви министри, изузевши министра војног, који није на Цетињу, и оба повјереника владина.

Саво П. Вулегић се објашњава са Ј. Дрљевићем, Ж. Драговићем и министром Пламеницем, од кога тражи да именује његове повјерљиве мисије.

Настаје одмор.

По одмору узима ријеч Ј. Дрљевић, који одговара Вулегићу да га није схватио и објашњава се с њиме.

За пријеме њихова објашњавања у Скупштини комјешање.

Ј. Спасојевић нити хоће да брани владу, нити хоће да је осуђује; заставише се на самоме буџету и о њему говорити. За приходе вели: непосредни дације смањене су, али би могла још мања позиција бити; порези ће бити мањи, те ту позицију није требало повишавати; царински приходи могу врло лако бити мањи; приходи министарства војног нијесу у приједлог ушли, а закон налаже, да их мора бити у буџету; приходи монопола дувана су тешка рана на државном организму. Зауостављајући се на завршном рачуну, заступа гледати да се мора дати. Пријате да је завршни рачун 1906. г. праћен Д. Контроли, али вели да је без објашњења. Али најгоре је што ванредни и изнанидни кредити нијесу прошли законским редом, него су чињени на своју руку. Најзад се жали, на издавање новца, на запостављање контроле и на копање новца; замјера, постављању владике без консисторије и одбору финансијском што је повећао приходе. Завршава говор изјавом: За буџет бих гласао кад би се третило по њему.

Ж. Драговић се објашњава са предговорником.

Владин повјеник Милоје Ж. Јовановић хоће да се објасни са Спасојевићем. О приходима говори при претресу приједлога у појединостима, а сад вели, да виши државни разлози нијесу дозвољавали да се изнесу приходи министарства војног, али да Скупштина може тражити, да јој се изнесе у тајној сједници. За завршни рачун вели: Завршни рачун за 1906. и 1907. г. подлежу закону од 1901. г., са чиме се и Спасојевић слаже, те и не подлежу контроли Н. Скупштине, јер по одредби тадањег закона то није био

дјелокруг њеног рада, јер тада није ни постојала. Што Спасојевић вели да уз завршни рачун Контроли нијесу дата и потребна објашњења, сасвим је природно, јер је он, заврши рачун, напуштајући од ранје владе. Како та влада није оставила потребна објашњења, садашња влада није могла ни знати за поједине побуде њене претходнице, те се од ње не може тражити да објашњава туђе издатке. Назад, Спасојевић је у то вријеме био на мјесту начелника министарства финансија, те ће и најбоље знати за тадашњи рад. Поводом замјерке да ванредни и накнадни кредити нијесу законом одобранани позива се на предсједништво Скупштине, да оно посвједочи да су укази о накнадним и ванредним кредитима прочитани нећ у Скупштини, народнајући, да је о томе извјештена и Држ. Контрола, што би Спасојевић као заступник предсједника Држ. Контроле требао да зна. На замјерку Спасојевићу како се у готов новац сматрају признанице, које се налазе у државној благајни, вели да те признанице нијесу без вриједности, јер је министарство финансија било принуђено да даје позајмице грађевинском одјелу за довршење колашничког пута, позити за њене потребе и т. д. и да ће те позајмице бити државној благајни враћене, позивајући се на готовост владину, да се одреди анкета, која би све рачуне прегледала да су то првобитне признанице и да ће се издати новци по њима ипак повратити. Поводом замјерке Спасојевићеве говори о своме путу у Париз и Лондон ради ковања новца, износећи како је ковање новца лијено извршено, а незнатно кошта, додајући како је том приликом основана у Лондону трговачка агенција, која црногорску државу ништа не кошта. На крају говори о завршном рачуну и изјављује истиче како контролни чиновници разнолико поступају, износећи за примјер самог Ј. Спасојевића, противу чијих података не устају, док податке нижим чиновницима обилежава за незаконите.

Ј. Спасојевић се објашњава са њиме, када Јовановић износи како је Спасојевић примко да се додатке.

Министар Ј. Пламенац одговара на замјерке С. П. Вулетича, М. Мијушковића и Ј. Спасојевића.

Филип Протић хтио је говорити о вирманима, али одустаје од ријечи, пошто се о њима довољно говорило.

Поп Илија Јовићкић нарочито се зауставља на завршном рачуну, говорећи о томе у анегдоти, што изазива министра Ј. Пламенца и предсједника др. Томановића да се објашњавају са њиме.

У Скупштини комјешање.

Министар финансија Д. Вукотић говори о завршном рачуну.

Владин повјереник Филип Јерговић говори о томе како је апсурдна немогућност била да се поднесу приходи монопола дувана.

Поп Ђорђе Милановић тражи да се Скупштини предаду завршни рачуни.

Мило Дожић говори у прилог мишљења, да се морају Скупштини дати завршни рачуни.

Министар Ј. Пламенац истиче како је буџет 1906. год. указом продужен и за 1907. г., те како га није Скупштина изгласала, да и нема права, да тражи завршни рачун те године.

Владин повјереник М. Јовановић одговара на замјерке Сава Вулетича, М. Мијушковића и попа К. Поповића.

Како је овим испрпљена дебата у начелу, то се ставља приједлог буџета за 1909. г. на гласање.

Гласало је свега 54 посланика и то 42 су гласали да се буџет у начелу прими, а 12 противу.

Оглашавајући резултат гласања, предсједник закључује сједницу у 7^{1/2} сати у вече.

1А Сједница

21. децембра

Предсједник отвара сједницу у 2 сата послери подне.

Секретар чита записнике шесте и седме сједнице, који се примају без икакве примједбе.

Секретар Д. Петровић чита протест, који подноси посланици М. Мијушковић, поп К. Поповић и др. поводом покушаја напада жадарма на С. П. Вулетича. У томе претресу они и стичу како су жадарми Вулетича ноћу звали да пође у областну управу, те су хтели силу да употребе. Како је гиме учињена повреда права светиње стана и посланичког имунитета, они чине за то одговорним владу и траже да Н. Скупштина прибави satisfакцију, изјављујући да неће дозавити у Скупштину док се не прибави задовољштина повријеђеном посланичком имунитету.

Предсједник министарства др. Томановић саопштава да су се они посланици жалили Књазу Господару, те да је влади саопштена та њихова жалба, у којој чине владу одговорним за овај догађај. Пошто је прочитао у сједници ту жалбу, чита и одговор, који је ађутант Књаза Господара упутио жалбоцима. У томе одговору износе се како Књаз Господар сажелева тај случај и упућује увријеђене посланике да буду мудри и обавијести, а да ће суд узет ову ствар да испита, а посланици, који тврде у жалби, да је напад дјело владино, доказује то под судом. Износћи то, предсједник министарства изјављује, да влада дубоко сажелева тај догађај и да је надлежна власт предузела потребне кораке, пријеступнике затворио и истрагу повела. Увјерен је, да ни један посланик не мисли, да је влада у томе имала удјела, те да ће остати на своме мјесту и сачекати резултат истраге, који ће праве кривце показати.

Милосав Николић протестује противу овога догађаја.

Ристо Поповић изјављује, да није хтио долазити на сједнице Н. Скупштине само зато што је хтио да избјегне да говори о унутрашњој политици у овим судбоносним данима, јер су спољне прилике налагале да се рашчишћавање унутрашњих догађаја за сада одложи. Он је притом стављао свом личном болу бол општег Српства. Како је догађај са С. Вулетичем изишо то, што он није хтио из патриотских обзира да износи, то констатује, да је он преседан догађаја ланске године, те криви владу зато, устајући противу ње. На крају изјављује, да сматра да му је дужност да најаче протестује, те он то чини тиме полажући свој мандат.

Када је Р. Поповић хтио да напусти дворану међу посланицима комјешање, а са галерије плескају.

Посланици неки одвраћају Поповића од намјере, а како се на галерији још чују знаци одобравања, то предсједник наређује, да се публика удаљи и сједницу претвора у тајну, када се и потписници протеста удаљују из дворане, протестујући.

Када је сједница поново претворена у јавну, наставља се дебата око протеста.

Поп Илија Капа тражи да се прави кривац казни, али није зато да праведан страда, те говори у прилог жандармериском официру, износећи како је он, очевидац, имао прилику да се увјери, да је жандармериски официр приликом тога немилосрдно догађаја вршио своју дужност коректно, што му је и у кући Вулетича било признато.

Предсједник вели, да ће судови цијелу ствар извидити и да ће се резултат видјети.

Јован Пламенац жали, што су се посланици, којима је он хтио да одговара, удалили, али ће ипак само ништа напоменути. Он у име владе изјављује, како их је тај догађај забрљео и како ће она учинити све, да се прави кривци казне. Потписници протеста, вели, окриљују владу, па су то истакли и на највишем мјесту. Како је тиме влада оклеветана, то ће она по дужности учинити, да клеветника на суд изведе. Ристо Поповић је оптужио владу да је чинила злоупотребе, те он одбија ту оптужбу истичући како је влада радила све само по закону. Затим замјера тима, што сада нападају владу, како симпатизу оним истим људима, који су стварали перде по Никшићу, Подгорици, Шанику, Грахову и др. мјестима, наглашујући да су сви злочинци предани суду и да праведну судску казну неће избјећи; ти су исти они људи, што сада нападају владу, рекли како је народ црногорски подио, а народ јуначки као црногорски не може бити подио; то су они што су нападали прије војску и официре и ако нијесу имали разлога зато; то су они што су назвали Адресу циганском торбом; то су они што су рекли да се чиновници рекрутују из жандарма и метлара и нанијели увреду цијелом једном реду људи, што ни, мало није демократски. Још им замјера што овако поступају у данима, када се земља споља налази у тешким приликама и констатује, да то ни мало није патриотски, наглашујући да такви њихов рад није ни демократски ни народски, а нарочито у данима када се све налази на мртвој стражи.

М. Николић одбија од себе да је не патриотски радио.

Обрад Риез указује како су бирачи свима посланицима при поласку у Скупштину препоручивали да не гледају личне интересе, него општу ствар, јер се непријатељ налази пред вратима, те жали што се налази посланика, који ову опомену нијесу примили к срцу, јер им лични интерес извирује преко рамена. Зато позива посланике да раде за општу ствар и да одговарају својој патриотској дужности.

Прелази се на дневни ред: претрес приједлога буџета у појединостима.

Изјављује Ж. Драговић упозорјује посланике како ће се, по закону, прво пријети на расходе, а по том на приходе.

Изјављује чита позицију по позицију, посланици стављају примједбе, и предсједник оглашава како је који став примљен.

Код позиције за скупштинску библиотеку Ристо Бошковић тражи, да се библиотека једном и оствари.

Код партије пенције, расположења редовне помоћи и издржања, Бошковић тражи, да се ово питање уреди, те да се зна ко има колико да прима, нашта Ж. Драговић вели да је влада хтијела ради тога да састави комисију, те је то одложено. Ђ. Дрецу се чуди како су увршени за пенције чак и они који би требали да су у тамници.

Код партије Државног Савјета, О. Риез се обавјештава са изјављивањем.

Код партије о рачунописитачима предсједник Томановић је захтијевао да се број рачунописитача повиси, али то није Скупштина прихватила.

Још је било дебате око особља министарства унутрашњих дјела и око лекара, када је влади стављено на расположење да се у удаљеним мјестима плаћају и скупље лекари, и по том је и сједница закључена.

Женски свијет

Игра судбине учинила је, да је ових дана у руке пештанске полиције пала и једна млада женска, за коју се установило да је грофица и да припада највишим европским круговима. Та невинна жртва пала је пештанској полицији у руке приликом потјере најпроблематичнијих уличних женскиња. Она се зове Андријена Фестетич, кћи је грофа Геза Фестетича који је био сино имућан, али је у ироравану и картању шћердао цијело своје имање. Андријена је рођена у Сарвару 1883. године у највећем сјају и раскошу. Школовала се у манастиру до 16. године, када се повратила кући и ту наставила свјетско васпитање. К њима у кућу долазило је и један сфинир коначки са киме се завољела. Официр је у она просио, али је он не хтео дати, знајући сфинира као страсна карташа какав је и сам био. Зато се двоје заљубљених одлучише да побјегну. О томе је грофица Андријена овако причала пред полицијом: „Ј дне бурне ноћи дочекао ме официр на градском друму на своме коњу. Ја сам тихо, потајно и кривком оставила дворан, сјела на коња уз њега и заједно утјекли у Мишколиц, гдје проведосмо неколико недеља у раскошу, забави и бурном животу. Мој заручник се у брзо открио. Почео је пријетити оцу, да ће читав тај „срамни шкандал“ открити, не дадне ли пристајак за венчање. Кад се отац на то приволио, открио ми и своје слабо финансијско стање. Чим је та хуља сазнала, да мој отац нема никаквог имана, оставио ме је и пријешао у румунску војску. Ја сам отишла у Пешту, али се нијесам могла нигде скривати, јер нигде не могах наћи пристајна мјеста. Најзад сам била приморана, да ступим у једну ноћну кафану. Ту се у мене загледао један власник штампарије и издржавао ме двије године. Када се прије два мјесца заручио, отворио ми је посланичарску радњу. Ни ту нијесам била боље среће, јер сам послала неколико мјесеца пропала и задужила се. То ме је натјерало да поставим професионална „јавна дама“. Тако сам и доспјела на дну живота.“

Каже се: грознице нико не мрзи од жене. То се најбоље показало последице смрти Ане Војдингер, старице од 67 године. Она је живјела у Немачкој и имала је за сусјетку жену некога Франје Венцелиса са којом је у почетку живјела у лијепом пријатељству. Али жене као жене посвађале се и закрвиле, да се у пошљедње вријеме није нико могле очима гледати. Нарочито је Ана страховито мрзела жену Венцелисову и на сваком јој кораку пакостила. Па и кад је умирала, она се није могла ове силне мржње оставити, него је неколико хиљада круна своје готовине завјештала Венцелису, али само под условом, ако се развијенча са женом са којом овај живи у љубави и сласи пуних шеснаест година.

Још се не зна хоће ли се Венцелис слакомили на благо и испунити пошљедњу жељу своје „издашне“ сусјетке.

Несреће у свијету

Бура на Јадранском Мору. Према вјестима са С. Риеке, дуж цијеле Далмације владала је прошле недеље силна бура, која је била најача у Сету. У јужној је Далмацији била несносна ујоговина. Бродови нијесу могли редовно саобра-

ћати, него су морали да прекидају свој пут. На Риеји је завладала велика зима. У Трсту је силна бура, која је превалила 108 километара на сат. онемогућила сав бродарски промет. Неколико пута бродови нијесу могли изаћи из луке.

Убио оца и три сестре. О католичком Божићу десно се у немачком мјесту Марини ужасно зијерско злочинство. Студент астрономије Јосиф Рацке убио је оца и три сестре. О томе се јавља ово: Јосиф је ради поправке здравља из Берлина дошао к оцу прије седам мјесеци. Божићне празнике провели су лијено. Преко дана је ишао на гроб своје мајке, а по вечери је са оцем и сестрама играо домина. У пријатном расположењу они су се сви разишли у своје одаје, гдје је Јосиф схватио пуцка са зидом, на њој привезао велики и штрти нож, као год што је узео и напуцани револвер и тако оружан ушао је у собу свога оца. Прије него је старац дошао к себи од силног изненађења, Јосиф се башио на њега хитро као мачка, те му је ножем и пушком размрскао главу. Када је притупао оца, упутио се к сестрама, које су имале од 25—20 година и све три их убио, а најстарију и грозно измрварио! Када је све те грозоте починио, он се упутио хладнокрвно у своју собу, закључао се, легао и тиро заспао, да га је сутра дан полиција морала пробудити. Он им је мирно одговорио: „А знам што сте дошли. Ја сам убио. Хтио сам да их опростим несносног живота и брига и патња.“ Кад је изведен пред тјело унакажено очево плакао је, док није имао куражи да погледа у тјелесине својих сестара. Јосиф је малена раста и држи се да је полудео. У младости је патио од силне главобоље, а и школовање је често морао да прекида услед тога. Отац убице, Никола, био је у немачком парламенту посланик и био је угледна политичка личност, а најстарија кћи му била је васпитачица дјце аустријског престолонаследника.

Аустријски торпед страдао. Како јављају из Загра, аустријски торпед „Norval“, пућујући од Тивта за Пулу, насукао се код Хвара, те се настало да се спасе, али тешко да ће се моћи што постићи.

Народно здравље

Говорје у човјечјем тијелу. — Крп је наша прасложена састава. По природи је течна, али по тој течности плаћају добро све болести, т. ј. прива и бијела крива зрна. У пријем кривих зрнаца је боја крви, немала за т. ј. хемоглобин, и у том хемоглобину има сада и 12 до 16% тјелова. У пријем пак то мислао многа, али су то ипак тако незначителне количине, да се једна могу издржити. Тако је п. пр. паљено, да човјек од 70 лтр тјелесне тежине има у својој крви само 2-3 грама тјелова.

Влажан дуван. — Најотровнији састојак у дувану је т. ј. никотин. Што мање него, то мање опасност од пушења. И то је доказано, да тај састојак не прелази у дим и човјечије тијело подједнако. Нарочито се показало, да влажан дуван или влажне цигарете и цигаре у своје диме показује много више никотина, него суве. Стога је влажан дуван уопште опаснији од сува. А пушачи га баш нарочито воле, — јер га влажва радије пуше.

ПРИВРЕДА

Фалсификација вина у Мађарској опада. — Фалсификација (пештакко прављење) вина, која је у Мађарској била јако развијена, примјетно опада. Овоме је много допринио казнини закон од 1893. године, а још више строжије примјена важе овог закона од 1899. године.

Приликом испитивања у 1899. години, од 2604 винских мустара, било је 640 фалсификованих вина, а од тог доба све мање и мање.

Сталини подизањем виноградарства у изгледу је, да ће се фалсификација вина у Мађарској свести на најмању мјеру, али, да ли ће се успјети да она са свим престане, сумњиво је.

ИЗЈАВА

Добио сам једно писмо преко поште из племена љуботинског, адресовано мени као ивродном посланику. Писмо под псеудонимом „Љуботинџанин“ изражава се скријено тражећи од мене као од љуботинског посланика да испуним захтјеве, који су ми немогући, тим прије што писмо нема потписа.

Овијем путем опомињем онога, који је писмо упутио, да ако има што нека отворено достави, а са оваквим достављама нека ме ослободи, јер их нећу узимати у поступак.

Цетинје, 22. децембра.

Народни посланик
племена љуботинског
Буро Дрецу